

Helyesen fejtették meg: Rubner György, Kukaczkay Aranka, Platzer Árpád, Thomka Kálmán, Grünbaum Sándor, Dukász Jenő, Gráner Imre, Névedí Botka Andor, Bleier Imre, Jakabb Gyula, Horváth Dezső, Salczmann Salamon, Krafka Boriska, Molnár Aladár, Pappszász Tamás, Farkas Lajos, Freyler József, Bory István, Géczy Géza, Rátkay Géza, ifj. Izsák Gyula, Techet Károly, Ember István, Rigó József, Schwarz Béla és S., Hajós Rezső, Zomody József, Fischl Alajos, Okolicsányi Pál, Nagy Károly, Cséti István, Rosenbaum Ernő, Schwarz Béla, Windt Lajos, Végh József, Balássy Miklós, Grosz Gyula, Labancz László, Steiner Vilmos, Bóné Endre, Dragovics István, Moskovich testvérek, Katz Bernát, Borosnyay Oszkár, L. Gyárfás Elemér, Schuschiczky Pál, Bohrandt Lajos, Gyapai József, Puskás Jenő, Szabó Ferencz, ifj. Bujdosó József, Léderer Károly, Háberfeld Aurél, Horvát Andor, Békey Ödön, Klekner Rezső, Kiss Aurél, Havas Pál és Bandi, Engländer Fülöp, Kotschy Ferencz, Sebők Dezső, Pék Béla, Kekés Kálmán, Acs Nagy István, Pichler Sándor. *Erdei Vilmos.* A VII. ker. állami főgimnázium önképzőköre, Steinschneider Ernő, Barthonek Károly, Vadas Zoltán, Morávek Elek, Bartsch Sándor, Bohdanecky Imre, Antony Gyula, Benedek István, Ascher Kálmán és Keresztessy Zsigmond, Laufer Rezső és Ödön, Laban Antal, Podhradszky Kálmán, Betegh István, Schwitzer Zoltán, Wundszám Sándor, Batori Oszkár, Akay Elemér, Révai Pál Ede, Spitzer Jakab, Baranyi György, Csiki Ferencz, Bogdán Ernő, Paczauer Ervin, Popper Ferdinánd, Groedel Lajos, Endre Antal, Torbics János, Grün József, Vécsey Ferencz, Weisz Mór, Barla Sz. József, Weisz Hugó, Soós Ignác, Perbay Alajos, Istvánffy József, Tees Lajos, Puskás Levente, Litsék Zoltán, Singer Gyula, Schwitzer Zoltán, Leichter Izidor.

A kitűzött könyvjutalmat, Szinnyei: «Az ezer tó országa» cz. művet *Erdei Vilmos* előfizetőnk nyerte meg Pozsonyban (Stefánia-út 15. sz.)

SZERKESZTŐI TELEFON.

Mailot Nándor báró, Tállya. Verne-ek és Gaal Mózesnek most folyó regénye a lapban való bevezetés után — körülbelül egy év múlva — fog könyvalakban megjelenni. — **Izsák Gyula**, Budapest. Szép dolog a református gimnázium «ötödista»-itól, hogy labdarúgásban legyőzik összes ellenfeiket. Ohajtjuk, hogy magyar és matematikai dolgozataik is oly fényesen sikerüljenek, mint goal-jaik. — **B. J.** «Piros pünkösdi első napján búsan dalol a gerle». A gerle ugyan csak bügni szokott és «dalolása» kissé szokatlan kép, mindazonáltal mi ezért a hibáért nem vonnánk le egy érdemfokozatot. Már azért sem, mert a költemények klasszifikálását értelmetlen és nevetséges dolognak tartjuk. — **F. J.** Szarvas. Mindkét versikéjéből kicsillag a költői gondolat; ám a verselés hanyagsága sokat levon az értékből. — **T. A.** A téli kiállításra képet bejelenteni november 20-ikáig, beküldeni december 10-ikéig lehet a Képzőművészeti Társulatnál. — **Bohrandt Lajos**, Budapest. Budavár emléktábláinak összeállításával is szép szorgalmáról tett tanúságot. Ezen a nyomon haladva, kiképezheti magát a történeti kutatás terén. — **K. G.** Miskolcz. Elfogadjuk. — **Altmann István**, Beszterce. Fejtő kérdéseket nem honorálunk. — **Hiller Jenő**, Zalaegerszeg. 1. Arról, hogy a kereskedelmi iskolákban az érettségi eltörölnék, szó sem volt. 2. Földes Imrének diákmológait ajánljuk, melyeket szerte szavalgatnak az önképzőkörökben. — **Csaba**, «Az őszi» szerzője. «Hogy ne keljen pirulnom, ha a vers nem jó, azért álnévet használok». De bizony, csak piruljon az álarca alatt is! Versének végső sorait pedig:

Bujjunk a szobába,
Bujjunk be csak hamar!

alkalmazza sietve maga-magára. — **G. L. Sátorajja**.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

ujhely. Versikéjében tagadhatatlanul van hazafias érzés és lelkesedés. — **Dózsa Iván**. «Ismerlek, szép maszkl!» Alexandrinsaid jól pöngenek, de türességet takarnak. — **Feri**. 1. Allatorvos, gyógyszerész, jegyző, közepes hivatalnoki pályák. 2. A próza és vers közt való különbség fejtegetésére nem kell különös forrás. Erről untilig eleget hallhat az iskolában és bőven tájékoztat minden statisztikai kézikönyv. — **Erdély Ernő**, Győr. 1. Önképzőkörük tagjai részt vehetnek irodalmi pályázatunkon. 2. A turista-egyesület pályázatáról még nincs tudomásunk. — **Barsa Mihály**, Késmárk. A «Gondfűző» véczein jóízűt neveltünk. Rajzai valóban ügyesek. — **Nagyváthy Ferencz**, Nyiregyháza. A hiányzó dolgokat 20 kr-ért (bélyegjegyben beküldve) megkaphatja. — **Déchy Iván**, Odessa. Történeti adatai érdekesek, jól összeválogatottak, de már kissé messze vagyunk attól a szántól, melyre vonatkoznak. A fölvételeket még egyre várjuk. — **Sch. B.** Budapest. Számítalanszor elmondottuk már e helyen, hogy hiveink írói próbálkozásait szívesen megbiráljuk. — **B. O.** Onnét már van tudósítók. Nem illik férfi-emberhez a levelét parfümírozni. **Puskás Endre**, Kolozsvár. Örömet látnók már egyszer a sokat emlegetett «Remény»-t. — **Bartsch Sándor**. A szerkesztőség szemei belefájdultak haragos vörös ténnyel irt soraiba. — **Liebermann Lajos**, Tokaj. A német irodalomtörténet legjobb földolgozásai: Gervinus, Wackernagel, Goedeke, Kurz, Scherer könyvei. Igen jeles mű a Heinrich Gusztávnak magyar nyelven írt német irodalomtörténete is. — **Platzner Árpád**, Alsó-Kubin. Gyalogsági hadapród-iskolák vannak Budapesten, Gyulafehérvárról, Nagyszébenben, Pozsonyban, Temesvártól. Az idén nyitnak meg a pécsi és nagyváradon honvéd hadapród-iskolák. — **Antiquus**, Ungváron. Persze, hogy kapható! Jelentkezzék csak az az előfizető. **Luspay Sándor** budapesti olvasónk (VIII. Tavaszmező-utca 17. sz.) képes levelezőlapot szeretne váltani kollégáival. — **P. J.** Bérange fordítása híven adja vissza az eredetinek hangulatát. Önnék van tehetsége a műfordításhoz. — **D. O.** Marosvásárhely. **G. J.** Debreczen, ifj. **P. L.** Rimaszombat, **F. G.** Beregszász, **P. M.** Szarvas, **V. S.** Szombathely, **P. A.** Budapest, **P. M.** Szarvas, **W. G.** Budapest. Önképzőköri tudóstólul elfogadjuk. — **Markovits Béla**, Nagy-Szombat. A szerkesztőségnek egyéb teendői is vannak, mint költemények másolása és küldözgetése. — **Benke Andor**, Sepsiszentgyörgy. Gaal Mózes a Markó-utcai főgimnáziumban tanít. — **Szabó Ferencz**, Szabadka. Beszámíttatik. — **Barta József**, Csurgó. Hozzuk, a mi jó. — **Dörre Jenő** aradi főreáliskola VI. o. tanuló és **Szécskay Árpád** (Budapesten, VIII. József-utca 17.) képes-levelezőlap-cserére hajlandó. —

MAGYAR IRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította

Dr. RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Több mint ezer magyar feladatot tartalmaz
vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítású munkának
2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja kiadóhivatalában.

MAGYAR DIÁKSZÓTÁR

Irta

Dr. DOBOS KÁROLY.

Ára 50 kr.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 ft 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre ... 2 ft 40 kr.			
Egész évre ... 4 ft 80 kr.			
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		

ŐSZI HANGULAT.

Alig nyílt a virág, s már is lebullottak szirmai; alig ragyogott felettünk a tavasz derült ege, s már is eltakarja szemeink elől a szürke őszi köd. A virágtakarta tavaszi mező, a mely balzsamos illattal töltötte be a levegőt, most a hervadás tanyája. Enyészet, elmúlás mindenütt, a hová tekintek, csak itt-ott nyílik egy elkésett rózsza, vagy százszorszép, — talán koszorúnak a haldokló természet fejére.

A tavaszi szellő őszi szellé vált. Sívítva, zúgva tör keresztül a hervadó ligeteken, erdőkön, a fonnyadt, sárga leveleket lesodorja a fákról, s végig teríti a letarolt mezőn, — talán szemfedőnek.

... Épen most nyugodott le a nap. Biborban úszik a nyugati ég. Nem illik a tájképhez. De mégis... Nem az élet színe az ott, a mit az egészség fest az arcra, hanem a halál csókjának nyoma, a mivel a haldoklót illeti. Igen, csalóka fény.

Fáj látnom e pusztulást, fáj látnom a küzdelmet, a melyet a mulandóság harezol a haldokló élettel, hogy azután szemébe mondhasa: legyőztelek.

A kis csalóka nem zengi énekét a holdvilágos estéken, elköltözött messze, a hol most is tavasz várja, a hol most is van árnyas, védő lomb a fákön, a hol virág feslik most is a mezőn...

Oda való a madárdal, nem a pusztaságba.

Éjszak felől egy csapat daru száll erre. Ezek is elmennek már. Nem jó hallani, ha a nádás a halk susogás helyett, a mit a játszi szellő csalt ajkaira, száraz ágaival-bogaival zörög a szélben.

Boldog madarak! Miért nem távozhatok el én is veletek, miért nem mehetek oda, a hol mosolygó

ég, s meleg napsugár fogadna, el innen, a hol minden hervad, minden enyészik, s a falombok helyén nemsokára zúzmara, hó fedi be az ágakat, s virágot a fagy alkot: az ablakokra jégvirágot!...

És mégis, mi csalja ki a távozó torkából azt a szomorú hangot, azt a bánatos krigatást, a mivel a hervadt táj fölött elröpülnek? A távozás-szülte fájdalom talán? Miért? Miért fájna elhagyni azt a földet, a melyik hozzájuk mostoha, s elsietni a rájuk mosolygó délszak tájaira?

Vagy talán ők is úgy vannak, mint a száműzött, hogy végzetük miatt mennek innen el, hogy a kényszerűségnek engednek, s hiába nekik dél minden varázsa, pálmaligetei s a szebbnél-szebb vidékek: csak ide, csak ide vágnak vissza?! Óh a bujdosót, legyen bár hazája örök tél országa, eltéphetetlen láncz fűzi ahhoz: a hazaszeretet: soha meg nem szűnik sóhajtása, fohászkodása, hogy azt még egyszer megláthassa.

Szegény madarak, az előbb boldogoknak mondtalak benneteket! Szegény madarak, nem irigylem, szánom sorsotokat. Mert keljen bár a télben nélkülözöm minden derűt, minden virágzást, megédesíti a nélkülözést az a tudat, hogy itt vagyok szülőföldemen, hazámban, a melynek minden része: minden fa, minden bokor kedves, megszokott előttem, a hol ismerősen mosolyog rám minden arc, s nem keil a távolból sóhajtognom azért a helyért, a hol születtem.

És nem is lesz ez mindig így. A havat, a fagyot elűzi a meleg napsugár, a telet a tavasz váltja fel. Ujra felölti majd zöld ruháját erdő, mező, völgy és halom, — a madárdal újra megszólal. A kis ibolya előkandikál a bokrok alól, édenne válik ez a föld.

Az életen a mulandóság nem vehet győzelmet, csak a látszat mutatja azt. Ha felülkerekedik is

egy időre, — rövid időre, — az élet újra erőt nyer, ismét kibontakozik ellenfele karjaiból, s újra ragyog, újra mosolyog.

Fel fog bomlani a kötelék, a mely a kis patakat jégpáncélba szorítja, el fog oszlani a köd, felárad a tavasz, lábra kél az élet; akkor térjete vissza, szegény vándorok.

Boda Péter.

KÜLÖNÖS VÉGRENDELET.

Verne Gyula regénye.

Egyedül jogosított magyar fordítás.

VI. FEJEZET.

A «sakk-tábla» kézzől-kézre jár.

Ezen a napon az esti-lapokat csak úgy tépték ki az újságáru-lók kezéből, kétszeres, sőt háromszoros árt fizettek érte. A végrendeletet csak nyolcz ezer ember hallgatta végig, hol volt még a többi másfél millió, a kik mind étek a kíváncsiságtól, hogy valami bizonyosat tudjanak ebben az izgató ügyben. Az eddig megjelent tudósítások is a «hat»-ra vonatkozólag érdekelték a közönséget, amde a fődolog mégis csak maga a végrendelet volt, s azután az Egyesült-Államok új sakk-táblája, melyet a megboldogult készített. Mindenki meg akarta nézni, hogy minő mezőkre helyezte el Hypperbone J. Vilmos az egyes államokat. Melyek fizettetik meg a játszókat, melyek segítik előre, s melyek vetik vissza? Hol kétszereződik, hol háromszorozódik meg a tét.

Természetes dolog, hogy maguk a játszóok a közönségnél is izgatottabbak és kíváncsiabbak voltak.

Higginbotham- és Thornbroek gondoskodtak arról, hogy a nevezetes «sakk-tábla» — vagy ha jobban tetszik, az Egyesült-Államok fura térképe elkészüljön. Gőzerővel megrajzoltatták, vésették, nyomatták, színezték s nem egy, hanem sok millió példányban dobták ki a piacra. Olesón adták, s így nem csoda, hogy Illinoisban, az Egyesült-Államok többi városaiban, sőt egész Amerikában elkapkodták.

E nevezetes sakk-tábla hatvanhárom mezőjén következő sorrendben és számok alatt voltak elhelyezve az egyes államok:

1. mező Rhode-Island	15. mező Mississippi
2. « Maine	16. « Connecticut
3. « Tennessee	17. « Jowa
4. « Utah	18. « Illinois
5. « Illinois	19. « Louisiana
6. « New-York	20. « Delaware
7. « Massachusetts	21. « New-Hampshire
8. « Kansas	22. « South-Carolina
9. « Illinois	23. « Illinois
10. « Colorado	24. « Michigan
11. « Texas	25. « Georgia
12. « New-Mexico	26. « Wisconsin
13. « Montana	27. « Illinois
14. « Illinois	28. « Wjoming

29. mező Oelohama	47. mező Pennsylvania
30. « Washington	48. « Vermont
31. « Nevada	49. « Alabama
32. « Illinois	50. « Illinois
33. « North-Dakota	51. « Minnesota
34. « New-Gersey	52. « Missouri
35. « Ohio	53. « Florida
36. « Illinois	54. « Illinois
37. « West-Virginia	55. « Nord-Carolina
38. « Kentucky	56. « Indiana
39. « South-Dakota	57. « Arkansas
40. « Maryland	58. « California
41. « Illinois	59. « Illinois
42. « Nebraska	60. « Arizona
43. « Idaho	61. « Oregon
44. « Virginia	62. « Indiánusok területe
45. « Illinois	63. « Illinois
46. « District of Columbia	

Igy voltak a mezőkön elhelyezve az államok. Illinois neve tizennégy mezőn fordult elő.

Mindenekelőtt ki kell jelölnünk azokat a mezőket, illetőleg államokat, melyeken a játszó tétet vesz, vagy kénytelen helyét elhagyva ismét visszamenni.

Összesen *hat* ilyen mező volt.

1. A *hatodik mező* — *New-York*, mely megfelelt a «Nemes-Lúd-Játék»-ban a «hid»-nak. Mihelyt a játszó ideért, rögtön el kellett hagynia s a *tizenkettedik* mezőre sietnie vagyis *New-Mexicóba*, — itt a fizetség *egyszerű tét* volt.

2. A *tizenkilencedik mező* — *Louisiana*, megfelelt a játék «vendéglője»-nek, itt a játszó megpihent, s kétszer nem húzott, s *kellős tét* volt a nyeresége.

3. A *harmincegyedik mező* — *Nevada*, megfelelt a «kút»-nak; a játszó leszállott a kút fenekére s várta, míg valaki odaért, hogy őt kiszabaddítsa — itt a fizetség *egyszerű tét* volt.

4. A *negyvenkettedik mező* — *Nebraska*, megfelelt a labirintnak, vagyis «ütvesztő»-nek, a játszó fizet *egyszerű tétet* és visszamegy a *harminczadik mezőre*.

5. *Ötvenkettedik mező* — *Missouri*, megfelelt a «börtön»-nek, mely a játszókat fogva tartja és hármastét fizetésére kötelezi, s addig onnan nem mozdulhat el, míg egy másik játszó, a ki viszont neki fizet hármastétet, fel nem váltja.

6. *Ötvennyolczadik mező* — *California*, megfelelt a «halálfej»-nek. Ha a játszó ide ér, a kérelhetetlen törvény szerint háromszoros tétet nyerve ismét elülről kell a játékot kezdenie, tehát *Rhode Izlandra* kell visszatérnie.

Az a tizennégy mező, melyen *Illinois* neve áll, megfelel a játéknak a «lúd»-aknak, mert «lúdak» képe van rajuk festve. Ezek a játszóknak nem szabad megállapodniok, s mihielyt más mezőre érnek, a tételt meg kell kétszerezniök.

Igaz, hogy ha a kockák *kilenczes* számot jelöltek kiindulásul, akkor a játszó *kilenczesével* haladva a mezőkön, folyton *Illinois*-ra bukkant és eljutott a hatvanharmadik mezőre, de ez a *kilenczes* szám csak két esetben fordulhatott elő: 3—6 vagy 4—5, ha két kockát forgattak meg, s ha el is jutott a hatvanharmadik mezőre, nyertes nem lesz, mert csak az lehet nyertes, a ki bizo-

nyos számú tétet mára játék folyamán bezsebelt. No meg az is nehezíti az előre jutást, hogy mihielyt a játszóársak valamelyike oda jut, a hol már valaki van, ennek a valakinek rögtön át kell engednie a helyét, s így gyakran megesik, hogy hirtelen elveszti az addig kivívott előtért.

Végül még egy fontos kérdéssel kell rendbe jönnünk, mert erre nézve a végrendelet nem ad részletes felvilágosítást.

Kérdés, hogy a játszóok a jelen esetben, ha egy egy államba kell elmenniök, tet-szés szerint vá-laszthatják a vá-rost vagy a közép-pontba, az állam székvárosába kell menniök? Avagy olyan helyre, mely földrajzilag, történelmileg az ipar vagy kereskedelem szempontjából híres?

A végrende-lkező erről sem feledkezett meg, de bizonyos okból nem engedte, hogy nyilvános-ságra hozzák. Thornbroek köz-jegyző titka ma-radt ez, a ki min-den útra indi-tandó játszófél-nek tudtára adta, hogy hol kell majd a távirati értesítést bevárnia.

Azt talán mon-danánk sem kell, hogy az amerikai újságok mindeze-ket az érdekes dolgokatközölték, különösen hang-súlyozták, hogy e különös játéknál a «Nemes-Lúd-Játék» törvényeit a legszigorúbban meg fogják tartani.

Arra, hogy a játszófelek a meghatározott államba eljuthassanak, elegendő idő volt, mert minden második nap történt egy húzás, s mint-hogy *helen* játszóttak, külön-külön mindeniknek tizennégy nap jutott arra, hogy helyét változtassa, már pedig tizennégy nap olyan államban, hol a közlekedés vizen és szárazon egyaránt kitünő, késedelemről vagy fennakadásról nem lehet szó.

Ezek voltak a szabályok. Ezekon nem lehetett

vitatkozni. Csak azt teheték, hogy elfogadják, vagy nem vállalkoznak a játékra.

Es a játékra kiszemeltek mind elfogadták.

Természetesen nem mind egyforma mohóság-gal és lelkesedéssel, Urrican, Titbury és a Crabbe idomítója szerették volna már a markukban látni a milliókat; Kymbale és Max Réal olybá tekintették a dolgot, mint tanulságos és mulattató kirándulást; az majd ezikkeket fog a «Tribune» számára írni, ez pedig festeni fog, ha szép vidékre jut.

Lissy pedig egészen másképpen vélekedett e fura dologról.

Jovita egy alkalommal igyszó-lott hozzá:

— Lelkem, én elmegyek Field úrhoz és kérem, hogy nekem is adjon szabadságot, mert el akarlak téged kísérni a — hatvanharmadik mezőig...

— Ne bolondozzál, Jovita! — felelé Lissy.

— Szó sincs róla, én nagyon komolyan beszélek; meg vagyok győződve, hogy te fogod beseperni a tiszteletreméltó néhai Hypperbone J. Vilmos hatvan millióját!...

— Már mint én?

— Te bizony, Lissy, s nagyon okosan cselekednél, ha legalább a feléd nekem adnád!

— Ha tetszik, neked adom akár mind...

— Áll a vásár! — viszonzá Jovita kétségbejítő komoly hangon.

Titburyéknek nagyon főtt a fejük: egyedül menjen-e Titbury úr vagy elkísérje érdemes hitvese is? Igaz, hogy dupla költség, de hát Titbury úr a felesége nélkül nem volt «egész» ember, s így az asszony kimondotta a határozatot, — mert mindig az övé volt az első és utolsó szó — hogy együtt mennek. Különben is a félénk és zsugori Titbury csak a felesége szuttogására ment bele ebbe a szerfőlött vakmerő «vállalat»-ba. Vakargatta a füle tövét, ha a rengeteg «kiadásra»

CSAKÚGY TÉPTÉK KI AZ ÚJSÁGÁRULÓK KEZÉBŐL.

s a bizonytalan «bevétel»-re gondolt. No de Kata, a bős feleség, reáparancsolt erős-kegyetlenül, hogy meg kell lennie, s Titbury föltétlenül engedelmesskedett.

Crabbe nem gondolt semmire, ott volt az időmitő, hadd gondolkozzék ő helyette.

Arról, hogy a játszófelek egyedül menjenek-e vagy másodmagukkal: nem rendelkezett a végrendelet szerzője. Mehet velök az, a kinek kedve tartja, sőt fogadhatnak rájuk, mint holmi versenyparipákra a löverseny mezején szokták.

Elképzelhetni, hogy Amerikában, sőt bizvást elmondhatjuk: az egész világon minő roppant feltűnést keltett a különös végrendelet.

Az amerikaiak fogadó-szenvedélyének új tere nyílt, s bizonyára nagy összegek jönnek majd szöba, s mindenkinek meglesz a maga «kiválasztott»-ja, kikre fogad.

Titbury és Hodge Urrican nagyon gazdagok voltak, ők tehát nem félhettek attól, hogy az esetleges fizetések zavarba hozzák, Milner is szép vagyonkát «boxoltatott össze» magának versenyállatjával; de a többiek nem voltak gazdagok. Kymbalet a «Tribune» pénztára majd kisegíti, mert mily nagyszerű reklám a lap számára, hogy egyik munkatársa is közte van a sors által jelölteknek!

Max Réal művész-vér volt, a dolog pénzügyi részét teljesen mellékesnek tartotta ebben a — kalandban.

Lissyt pedig vállalkozó szellemű barátja, Jovita, illetéknéppen vizsgáltta meg;

— Ne búsulj, lelkem, megtakarított pénzeszkönből kifutja az úti költség...

— No hiszen azzal nem juthatunk el messzire!...

— Azaz hogy nagyon messzire, Lissy.

— De hátha a téteket kell majd fizetnünk...

— Arra nem kerülhet a sor... mi csak nyerni fogunk! — és ezt Jovita olyan megátalkodott határozottsággal mondotta, hogy igazán kárba veszett dolog lett volna vele vitakozni.

Ilyeténkép sem Max Réal, sem Lissy nem számíthattak arra, hogy a fogadók őket szemelik ki, mert méltán félhettek attól, hogy nem fizetvén a téteket, a játékot abba kell majd hagyniok.

És mégis, a sors kegyelte Max Réalt, mert őt jelölte ki arra, hogy első legyen a játék megkezdésében. Urrican vas-villa szemekkel nézegette a fiatal festőt, s majd kiugrott a bőréből, hogy ő utolsónak maradt. A sorrend a következő volt:

Max Réal.

Tom Crabbe.

Titbury.

Kymbale.

Lissy.

Urrican.

Pedig a kezdetnél az elsőség éppen nem volt fontos, a fődolog az volt, hogy a kockák számai hová küldötték az illetőt. Hátha éppen Florida volt a hely, a hova mennie kell? Mert kiszámíthatatlan a véletlen szeszélye.

A játék tarthatott néhány hétig, s elhúzód-

hatott hónapokra, sőt évekre is. Attól függ, hogy miként fog a játszófelek közül kedvezni a szerencse.

A közönség nem vetett ügyet arra, hogy e játék a játszókat szörnyen megviselheti, hogy olyan akadályok vághatják el az útját a diadal előtt, melyekről nem tehet — de bezzeg fontolóra vette ezt egyik-másik a játszófelek közül, s hogy minden eshetőségben biztosítsanak maguknak valamit a nagy vagyonból — kezdték rebesgetni: vajjon nem volna-e jó előleges megállapodásra jutni egymás között, s elhatározni, hogy akár-melyik lesz a győztes, társairól gondoskodni fog, s juttat nekik bizonyos részt a roppant örökségből. Például harmincz millió dollárt megtart magának, a többit pedig arányosan kiosztja őt társa között. Elvégre hat millió dollár érdemes arra, hogy kissé utazgassék az ember akár a szélrózsa minden irányában!...

Titbury két kézzel kapott a dolgon, de a felesége gondolkodóba esett, míg végre ő is beleegyezett; Kymbalenak nem volt ellenvetése: Lissy tanácsot kért Field úrtól, a ki javasolta, Jovita tiltakozott ellene, neki vagy az egész, vagy semmi sem kellett.

Csak hogy ott volt Hodge Urrican. Ez a rettenetes ember kereken kijelentette, hogy megeszi, illetve megöli azt, a ki osztzkodásról mer beszélni. Ha ő beleegyezett volna is, még sem érnek ezélt, mert volt még egy hetedik társ, az a bizonyos X. K. Z., a kiről tulajdonképpen senki sem tudott semmit.

A szép terv meghiúsult.

Max Réalnak éppen ebben az időtájban érkezett meg Québecből az édes anyja, s ott lakott fiával a South Halsted-streeti házban. (Folyt. köv.)

KOMÉDIÁS PALKÓ.

Idegen elbeszélés nyomán írta Gaal Mózes.

Illusztrálta Neogrády Antal.

Erzsi elkezdett zokogni, mert a fájdalmas emlékek megrohanták a szívét. A jó asszony újra megkínálta egy eszéze kávéval, de Erzsi nem fogadta el. Aztán hosszú hallgatás után folytatta:

— Anyám halála után nekem kellett a nő szerepeket betanulnom, hogy édes apám folytathassa az előadásokat, mert élnünk kellett. A frissen hantolt sirtól búcsút vettünk, s tovább mentünk vándorolni városról-városra, a falvakat sem kerültük el. Tegnap a szomszéd mezővároskába érkeztünk. Éppen déli ebéd-ideje történt. A koesma ivószobájában ütöttünk tanyát. Ebéd után apám elaludt a padon, én pedig kimentem az istállóba, hogy szénát vessek oda a lónak. Egy óra múlva már útban voltunk, hogy ide jöjjünk.

Alighogy a mezővároskát elhagytuk, egy lovaspandur ért utól, megállította a kocsit s durván reánk támadt, szidott, fenyegetett. Azt mondta, hogy a koesmáros asztalfiókjából pénz tűnt el, s hogy más nem volt a koesmában, csak édes apám, ő kellett, hogy a pénzt ellopja. Most már nincs sem hazánk, sem becsületünk, nincs senki, a ki megvédelhetne, pedig mi sohasem vétettünk senkinek.

— No, no, leány, ne vétkezz az Isten ellen! — inté őt a mester-asszony. — már hogy ne volna, a ki megvédjen.

A szegény apát visszakísérték a faluba, a bíró elvette tőle a kocsiját, lovát, minden felszerelését, s aztán bekísértette ide a mi városunkba. Gyalog kellett a lovaspandur mellett mennie, mint valami közönséges rablónak. Erzsi hozzá akart csatlakozni, de nem engedték, reá nem esett gyanu, ő tehát — azt mondták — mehet Isten hírével a hova neki tetszik. Távolról kísérte apját, bekopogtatott a börtön ajtaján, könyörgött a porkolábnak, hogy eressze be az édes apjához, de nem engedték be.

Eddig volt a történet. Végig hallgattam, s aztán meghánytam-vettem a dolgot, hogy mi volna most mindenk előtt a teendő.

Számot vettem a helyzettel. Tudtam, hogy a porkoláb, sőt az aljárásbíró úr is jól ismernek engem. Mind a kettőnek tettem már apró szolgálásokat az alatt az idő alatt, míg a városkában laktam, s remélhettem, hogy adnak valamit a szavamra. Hiszen a gyanuba fogott idegen em-

bert senki sem ismerte úgy, mint én. Kértem Erzsit, hogy várjon türelmesen, én majd megteszek mindent, a mi tőlem kitelik. Vettem a sapkám, s átmentem a porkolábhöz.

VIII. FEJEZET.

A börtönben.

A rezes orrú porkoláb azzal fogadott, hogy szidta azokat a toladó vászoncelédeket, a kik erőnek - erejével be akarnak menni a börtönbe, hogy télviz idején a «gazember» apjuk vagy férjük mellett meleg kvartélyuk legyen.

Én aztán reá-rivalltam, hogy ne dobálózzék a «gazember» névvel, a míg a vizsgálat ki nem deríti, hogy bűnös-e az illető, mert ebből ugyancsak baj lehet. Már pedig jelen esetben biztosíthatom őt, hogy teljesen ártatlan emberről van szó.

Szó mi szó, a porkoláb megengedte nekem, hogy meglátogassam azt az embert, de kikötötte, hogy csak rövid ideig maradhatok nála.

Elővette a nagy kules-csomót, mely rettenete-

sen zörgött a drótkarikán, s felmentünk a kopott vöröstégla lépcsőkön az emeletre. Ott volt az új rabnak a czellája. Hideg, dohos levegő esapott reánk, a mint a hosszú, sötét és keskeny folyosóhoz érkeztünk. Jobbra-balra voltak az alacsony börtönzellák. Mindenikre krétával volt egy szám írva. A raboknak nincs neve, csak száma. A folyosó végén jobbra volt a *lízenheles* ajtó, ezt nyitotta ki a porkoláb, s durván mondá:

A REZES ORRÚ PORKOLÁB FOGADOTT.

— Ebben van a komédiás!

A czella közepén areczsal az ablak felé fordulva egy sovány, öreg ember állott. Kevés világozottság hatolt be, az ólomszürke égnek csak egy darabkája látszott az ablakon keresztül. Haja most is olyan volt, mint egy ezerágú vasvilla, fölfelé meredt, csak hogy egészen fehér volt, éppen olyan, mint a zuzmarás fák künn az erdőben. Az ajtónyikorgásra megfordult.

— Úgy-e, nem ismer meg engem? — kértem tőle.

Futólag reám nézett, s mondá:

— Nem, jó uram — felelé, — nem ismerem.

Elmondtam neki, hogy melyik városban találkoztunk, hogy az öreg Vágner Pálnak, az esztergályosnak vagyok a fia, s aztán így folytattam:

— Én vagyok az a kis Rontó Pál, a ki a finom Paprika Janesit elrontottam.

— Semmi baj, semmi baj! — felelé megzavarodva, — s hajtogatta a fejét — már rég elfelejtettem.

— A szegény öreg, úgy látszik, csak félig-meddig hallgatott reám, a maga gondolatai foglalták el. Ajka mozgott, s merően maga elé nézett a padlóra.

Elmondottam neki, hogy Lizikával miként találkoztam, s hogy jó helyen van, nem kell miatta aggódnia.

— Hála Istennek! . . . Hála a jó Istennek! — rebegte, s összekulcsolva a kezét, mintha imádkozott volna . . . — Igen, igen — örvendezék — a kis Lizika és Palkó hajdanában játszottak együtt . . . A kis Palkó! . . . Ön tehát a kis Palkó, a Komédiás Palkó! . . . Hiszem, hiszem! . . . Most is olyan kedves, barátságos az arca, mint akkor volt.

És barátságosan bölintott a fejével; a fehér vasvilla-ágak a fején csak úgy rezegtek.

— A ti városotokba többé nem kerültünk vissza, ott jól folyt a dolgunk . . . Élt még a feleségem, a híres bábjátékos leánya is . . . Hm, nagyon régen volt. «József» — szokta ő mondogatni — ha az embereket is dróton rángathatnád, akkor talán tudnál velök boldogulni . . . Ha ő élne, bizonyosan nem jutottam volna ide! . . . Édes jó Istenem, hiszen én nem vagyok tolvaj, uram, én nem tudok lopni!

A porkoláb nagyon türelmetlen volt már. Az ajtó előtt fel és alá sétált s nehányszor figyelmeztetésül megzörgette a kulcsokat. Vigasztaltam, hogy ne búsuljon, s ha majd kihallgatják, hivatkozzék reám, én majd bizonyosságot teszek arról, hogy ártatlan.

Mikor haza érkeztem, a mesterasszony a következő szavakkal fogadott:

— No hallod-e, fiam, ugyancsak kemény feje van ennek a te Erzsidnek. Semmiképen sem akar itt maradni éjjeli szállásra. Kötö magát ahhoz, hogy elmegy a szegények házába. . . no, még csak az kellene, hogy holmi rongynép közé keveredjék!

Megkérdeztem Erzsitől, hogy van-e útlevele?

— Nincsen, a bíró elvette tőlünk!

— Akkor aztán nem fogadnak be sehol, magad is jól tudhatod!

— No látod, látod — diadalmaskodék a mesterné — tudom én, hogy a mit a fejedbe veszel, a mellett megmaradsz; elmondotta Palkó, hogy akkor is a nagy ládában háltál, s nem akartál haza menni, de hiába való minden okoskodás, tőlünk nem mégy el, azt mondtam én neked.

Erzsi lesütötte a szemét és hallgatott. Én elmondottam, hogy mit beszéltem az apjával, aztán vánkost, takarót és egy kis hideg ételt kaparintottam össze, s újra átszaladtam a börtönbe.

A szegény rab nem feküdt le éhesen, s nem fázott az éjjel. (Folyt. köv.)

A SZAVALÁSRÓL.

(Levél egy barátomhoz.)

Szavalni fogsz, azt irod, jó barát!
Ifjú szived heviti már a vágy,
Hogy szenvedély hangját ajkadra véve,
Hatolj belé a hallgatók szívébe,
Művészetteddel őket elragadd,
És kapj ezért bódító tapsokat!

Ez szép dolog, s ifjúhoz is való,
Mert a dicsvágy oly gyorsan elhaló:
Ha az ifjú a férfikorba lép,
Kihal keblébül az hova-elébb.
Ha ez vinné az ifjak lépteit,
— Hisz munkálkodni, tenni, hív, hevít —
Több nagy, dicső fiával hatna ránk
Kárpátövezte édes szép hazánk
— De engedd, hogy e nagy lépés előtt
Tanácsimmal megadjam az erőt,
Mely áthatván forrongó kebledet,
Győzelmeid' bizton remélheted . . .

A szavalás művészet — jó barát!
Melybe a művész nemcsak lelket ad,
De egyszersmind külsőleg is mutatja,

Milyen lehet az emberek alakja,
Kik holt betűkben élnek, tesznek is,
S kiket a sors öröme, bajra visz.
Tehát itt szép alak már fél siker,
(És ezt sokan az által érik el.)
Költők, festők rútak természetre bár,
De szellemük ha mindig égbe jár,
S munkájuk bája minket elragad,
Nem kérjük, hogy a szerző mily alak!
Szavalónál már ezt is nézzük ám,
Mert nincs nagyobb nevetség én reám,
Mint ha fellép egy vézna kis gyerek,
És hős helytt szól, kitől a föld remeg,
Kinek szeme a villám villanása,
Szava zúgó mennydörgés esattanása.
— Viszont, ha jó egy délczeg szép fiú,
Kinek arczán öröm és méla bú,
Nemes kevélység, majd szilaj harag,
Mintegy előttem élni látszanak:
Kinek a hangja szellősuttogás,
Majd messzedöngő tengerrianás . . .
Úgy szeretem azt látni, hallani,
Előttem az a legszebb valami.

Ne vágyjék hát szavalni az soha,
Kit lelkesít bár a példák sora,
Meg is tudja darabját érteni,
A hős búját át bírja érzeni.
De külseje rabol illuziót:
«Belső erő» bezeg hiába ott!
Tehát mondom: hajlékony szép alak,
Érzelmes, bő, nagy terjedelmű hang,
Tüzes két szem és változékony arcz,
Külsődben im, mikkel sikert aratsz.
A végső fontos ám főképp nagyon,
Mert hogy érzed, csak akkor mondhatom,
Ha a szemedből látom, olvasom . . .

Ha mindezek nálad meg vannak is,
Azért velök engem el nem vakítsz.
Kell még egyéb is — s ez még fontosabb:
Tisztán álljon előtted a darab.
Lelkedben éljen mindenik alakja,
Körülte legyen mindnek arca, hangja,
Ne a világban, csak ő velök élj.
Legyen előtted mind élő személy.
Ezt játszva nem — de csak úgy éred el,
Ha a lelked komolysággal figyel,
Ha búvárként merülsz el a darabba',
Kémlelve gondolatról-gondolatra,
Belehatolsz a hősök szellemébe,
Előttem áll mindnyájuk lelki képe,

Beléd szívárg tőlük minden vonás;
— Úgy, hogy mikor jó az előadás,
Te állalad ugyan, de *ők* beszélnek,
Akkor bizton hiszem, hogy tesznek, élnek.

Azonban azt mégsem feledd soha,
Hogy előtted a hallgatók sora,
Hogy nem a szinpadon beszélsz te most,
Nem fogsz kezében kardot, vagy fokost,
Hanem te is csak közülünk való vagy,
— Soha se mondj búcsút hát a valónak —
Gondolj mindég a szép izlésre is,
Hogy művész vagy és a szépre tanítsz.
Szóval, ne add csak a konkrét valót,
Fokozd, ha kell; ha sok, csak add a jót.
Ha hősödnek dörögni kell vadul,
Nem kérjük, hogy add takaratlanul;
Ha hősöd tombol és ugrál veszetten,
Nem kérjük, hogy mutasd be nekünk sebtén.
— Tarts mindenben itt is mérsékletet,
Tapsunkat így bizton megnyerheted . . .

Lásd, ennyi kell csak; nem nehéz nagyon,
Sőt könnyű inkább, ha van szorgalom.
Még egyszer mondom — ne feledd tehát!
A szavalás olyan művészet-ág,
Melyet komoly törekvés visz odaig,
Mikor már fénye van, ragyog, világít.
Mikor eléri legnagyobb fokát,
S elébünk csak örökké szépet ad! . . .

Gulyás József.

VIRRASZTÁS.

A «Tanulók Lapja» számára.

Szürke éjszakákon fájó álmokkal lelkemben,
kóborolva kietlen utcákon, hol csak kísértetek járnak, szomorú estéken, a mikor a gazdag multak alakjai viruló formájukban jelennek meg előttem, átkos pillanatokban, a mikor érzi az ember mivoltának gyarlóságát, — óh olyankor enyhületképen vagy nagyobbítva a lélek bántó álmát, mindig eszembe jut egy éjszaka, egy szomorú, nevezetes emlék abból a töméntelen sorozatból, a mik a gyermekkoromat alkotják, a mik átkísértek az ifjúkorba is. Nekem legjobb barátaim a szomorúságok, s nem tudom miért, olykoron szeretettel merengek el e sötét barátokon.

Édes apánk nem volt otthon. Az Isten tudja, hol, merre küszködött a februári viharral. Erdő mélyén, vagy hegyoldalon, veszedelmes út mentén, vagy völgyszakadékban? Künn az utcán

havazott kegyetlenül, emberi lányom sehol, ha volt is, besöpörte újra a szél száraz, csikorgó hóval. A szoba kályhájában erősen, éles sirással sistergett a belévetett nyirkos hasáb, a mit még délután czepegtünk be az udvar üresedő favágójáról.

A szűk, rendetlen szobában négyen voltunk. Ketten aludtak, ketten ébren. Az egyik hugomat, a szép, kis beszédes Marist még ekkor vitték el Szent-Györgyre, a hogy meghalt az édes anyánk. Új szülők, jószívű emberek akadtak, a kik föl akarták nevelni. Én Istenem! Azon mód, fejletlen leányka korában vissza is hozták. Jobb így! Legalább megtanulta tisztelni az édes anya emlékét, a mit nem homályosítottak még el az ál-apák, ál-anyák! Eh! ezek derék emberek lehettek, de mégse szerették volna az én kis hugomat úgy, a hogy ígérték. Okosan cselekedtek! Legalább megszokta idejekorán a szalmaviskók levegőjét, a miben annyi sok rejtett álom, homályos bú, örök szeretet száll, él, kering...

Ott kuporodtunk a meleg kuczkóban én és a testvérném. Az volt bánatunk és örömünk szűk fészke; a ki verést kapott, csak odakotródott a kályha kuczkójába s ott a sirás után vagy játékait szedte elő, vagy édes alvásra dőlt. Ha féltünk valamitől, a kuczkó volt a rejtekhely, ha valaki jól el akart bujni, csak a kuczkót kereste föl. Estendén valamennyien oda szoktunk húzódni, különösen téli időben, a mikor fahordás és forgácszedés, hősöprés és vízhozás után dideregve, átfázva olyan jól esett a kis vaczok fojtott melege. Olyankor el se fértünk mindannyian egyhelyt, hogy szent legyen az egyezés, én kályhám elé álltam, a vén, repedt-dülő kályha egyik üveg-tányérja elé — a többi cseréptányér volt — azon keresztül bámultam a tüzet, a hasábok fényes, magas lángját.

Kéthetes volt éppen Rózsika hugunk. Ő megszületett, az édes anyánk meghalt. S hogy anya nem volt a házban, magához vette a kis angyalt a juvasasszony, a kinek nagy hire volt széltiben. A kövér, kenetteljes Sulyok Judit asszony.

Hirt vártunk, hogyan van szegényke, mert betegséggel született. Hiszen a lelke, az örökkön beteg lett volna amúgy is, mert atok anyahalállal születni. Így hallottam pislákoló pásztortüzek mellett vén, görnyedt emberektől, a kiknek igazuk is volt. Igyn mesélték tollfosztáskor a mesemondó asszonyok.

Nyögtek a fák, huhogott a szél, dörmögés hallatszott, majd durva, erős dörömbölés. Végül

tisztán, érthetően vált ki mindezekből néhány nyers szó:

— Hé, ki van ébren? Vagy fölszakítsam az ajtót? Hozom a halottat!

Azzal már előttünk is állt Sulyokné asszony. És ahogy minket, védtelen, reszkető gyerekeket megpillantott, lágygyá, édeskésé szelidült a hangja:

— Hol van apátok? hogy ilyenkor nincs itthon! Szegény féreg elpusztult... Itt a testvérték! No, ne féljete! Édes gyerekeim, majd lefektetjük szépen a földre a kis halottat, csipkés inget adunk rá, fejtől gyertya ég majd csöndes, szomorú lánggal. S ti itt virrasztotok, mert én nem maradhatok nálatok. Ma nem; mert otthon van még egy betegem. De küldök valakit, hogy el ne aludjatok. Biztosan eljön a lányom, az idősebbik...

Becsapódott a rozszant konyhaajtó, kutyavonítás hallatszott, a gyertya égett, s mi magunkra maradtunk halott testvérekkel.

Dehogy is jött el a Sulyokné lánya! Hogy is jött volna? Az emberek félnek a halottól, csöndes borzalommal gondolnak rá, akaratlanul tekintik meg s ha lehet, kerülnek.

A gyertya tündéri fényt varázsolt a kis halott arcára, lobogott élénken, a gyerekek mélyen aludtak, egyik se ébredt föl, érezték tán, hogy nyafogásukkal, sirásukkal megzavarnák a gyászt, bántanak a korán elköltözött nyugalmát; megroppant erősen az egyik almáriom, valami hosszúnyakú váza eldőlt a tetején és kettétörött.

Eleinte a meghatottság szótlanokká tett bennünket. Mintha valami kísértő lidércz ült volna a mellünkön, hangtalanul mozgott ajkunk, könybe borult szemünk s csak néztük, bámultuk merően a halottat, az angyalt, a ki a menyországban imádkozik majdan a két kis neveletlen testvérekéért vigasztaló imádságot...

Aztán, a mint multak a perczek, elszállt a lidércz, — tán másuvá ment kísérteni, — fojtott, szomorú hangok rebtentek el ajkainkról. Ott a halott fejénél pedig hamvadt a gyertya, már fogytán volt majdnem s nekünk egy másik gyertyaszálal kellett előteremtenünk.

Konyha szekrényében, kályha vaczkában, katlan fenekén, ládafiában, sehol még a nyoma se gyertyának. Pedig meghalt már a kis gyertya, fénye elenyészett, sötétben áll a ragyogó gyertyatartó, rajta volt még az édes anyám keznyoma.

Utoljára is onnan került ki a keresve-keresett gyertyaszál, a hol eleinte nem kutattuk, az almá-

A KIVÁNDORLÓ.

riom tetejéről. Megtörültük egy keszkenővel, aztán a néném reszketve, halk ima mellett meg is gyújtotta, oda is állította a helyére.

— Nézzük meg öcsikém, szólott néném, jöjj csak közelebb, kihez hasonlít Rózsika, én hozzám, vagy te hozzád?

— Jó, de te menj elől, én meg utána megyek, jaj, hadd fogom meg a szoknyádat!

— Nem, te fiú vagy, neked kell elől menned, no ne félj, én se félek . . .

Köny perdült le arcán és kékre vált ajkai dideregték. Nem akart másodszor is a halotthoz menni, pedig, a mikor a gyertyát meggyújtotta, szó nélkül tette oda Rózsika fejéhez. Engem ösztökélt, nógatott, ölegetett, hogy bátorságra tüzeljen.

Aztán mintha vonzott volna valami erő, esudalatos könnyedséggel léptem a halott elé. Ugyanakkor köhögés hallatszott kívülről, majd édes apám hangja:

— No gyerekek, ébren vagytok még?

Az ajtónyitásra nagyot lobbant a gyertya, majdnem kialudt végképen; a mint megcsókoltuk és üdvözöltük édes apánkat, hangunk szomorú és üdvözöltük még nyugtalanná se tehetette, már meglátta testvérkéinket.

Mi a meleg ágyba dőlünk, édes apánk étlen, szomjan, esőndes zokogással virrasztott tovább.

. . . El, el sötét barátok, tünjete el ti, a multnak feledhetetlen szomorúságai!

Berkes Imre.

VILÁGÍTÓ BOGARAK.

Nem egyszer énekelték meg már a költők a tenger vizének esodálatos ragyogását, midőn a esőndes hullámokat felzaklató hajókerekék egész sereg apró világító állat működését hozzák felszínre, mely titokzatos reszkető fényt áraszt el a sötét éjben. Kicsinyben párja e tüneménynek ama ragyogás is, melyet itthon sötét nyári éjeken láthatunk egy-egy bokor aljában, vagy épen a sötétzöld fű között. Erről mindenki tudja, hogy a *Szt.-János-bogártól* ered. Örömmel látja mindenki a csillogást s nem egy csalódik keserűen, midőn a csillogó fény forrását keresve, egészen igénytelen, sőt féreg-alaku bogarat talál ott. Valóban, a *Szt.-János-bogár* nősténye, melynek pedig rendszeren nagyobb fénye van, szárnyatlan s teljesen féregnek látszik.

A világító bogár nálunk sem mutatkozik minden időszakban egyenlő mennyiségben. Maga

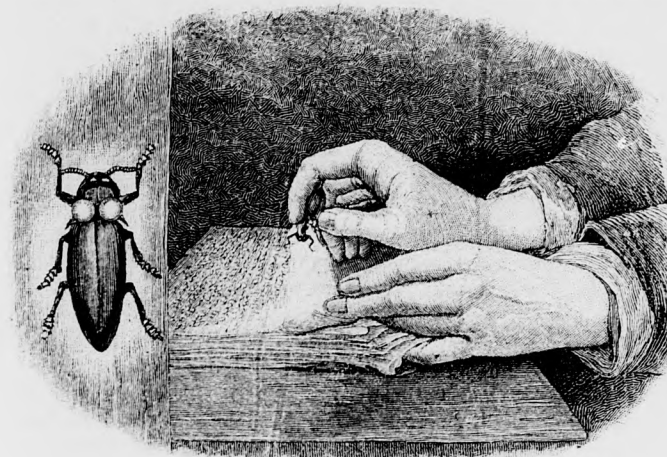
neve is azt mutatja, hogy Szent János napja körül fordul elő legtömegesebben, de meleg őszi estéken egész októberig látható. Csak estéken, mert nappal a zöld fű és lombok közt az igénytelen bogarat alig lehet megtalálni, fényét pedig elhomályosítja a nap világa. Honnan ered e kis bogár fénye? A költő természetesen csakhamar megtalálja rá a magyarázatot: e kis állat szerinte az, mely eltévedt bogarak számára világosságot gyújt s a tündéreknek lámpát tart, hogy éjjel a gyepen és mohon tánczolhassanak. A komoly természetvizsgáló nagyító üvegével fölfedezte, hogy a világosság a bogár hátsó részéből ered, egy sajátos anyagból, melyet teljesen megismerni még nem

Nyugat-indiai leányok világító bogarakkal fölékesítve.

vagyunk képesek. Épen nemrégiben adtunk hírt Langley amerikai kutatónak ez irányú megfigyeléseiről. Langley kiderítette, hogy a *Szt.-János-bogár* altestének csillogása megmarad az állatka kimulása után is és nem egyéb, mint lassú égés, mely épúgy, mint minden más láng, a levegő oxigénjének táplálására szorul. Ez a láng különben rendkívül kevés meleget fejt ki: még arra sem képes, hogy a hőmérő higanyoszlopát csak egy milliomod-fokkal is emelje.

A mi *Szent-János-bogarunk* fénye egészen elenyészik más világgrszek, különösen az Amerika tropikus éghajlata alatt élő rovarok fénye mellett. Közép- és Dél-Amerikában több mint száz faj *elateris* nevű bogár létezik, melyek közt több tündöklő fényvel világít. Már a régi időkben ismerték őket, sőt sok mindent költöttek róluk.

Nagy és kicsiny világító bogár.

Mondják, hogy a spanyolok, midőn Mexikó ellen hadjáratra indultak, ily fényterjesztő repülő bogarakat találtak s nagyon megijedtek, mivel azt hitték, hogy a fény ellenséges hadsereg lámpáitól ered. Épen így az angolok Nyugat-India partjain megfutottak e repülő tűzlegyek elől, azt hívén, hogy a spanyol hadsereg égő lámpákkal vonul ellenök. Igazak-e e regék vagy nem: teljesen közömbös dolog; annyi bizonyos, hogy némely bogárfaj valóban pompás világosságot terjeszt. Egyik közülök, a *Pyrophorus noctilucus*, melyet e vidéken *cucujo*-nak hívnak, oly erős fényt terjeszt, hogy nagyobb nyomtatványokat el lehet olvasni mellette. Ha két ujjunk közé fogjuk s a könyv fölött mozgatjuk, fényével megvilágít két hüvelyk átmérőjű területet. Dél-Amerikában a nők ékszerül használják e bogarakat. Tüllbe takarják és ruháikra vagy hajukba tűzik. Az indiai leányok még a tüll is feleslegesnek tartják s ez élő gyémántokat közvetlenül teszik föl egymásra. A férfiak is szeretik az ily ékességeket. Egy alkalommal, Kolumbiában, egy férfi az esti sétáterén panama-kalapján egy óriási világító-bogarat viselt, mely körül diszítésül apró tűzlegyek szikráztak. Don Condé Domingo palotájában, ezüst sodronyból készült kalitkában sok ezer világító bogarat tartott.

Igen érdekes ez állatok fénye azért is, mivel színeik élénken változnak: piros, arany-sárga és zöldes szín egymás után mutatkoznak. S ha e tarka repkedő kis teremtesek a szabadban a tropikus növényzet árnyából fölemelkednek s mindenfelé körülbolyonganak,

a természet nyújtotta élvezet mellett vetekedhetik a legszebb illuminációival, a mit ember készíthet.

A tropikus világ «tűzlegyei» abban is különböznek a mi *Szent-János-bogarainktól*, hogy a világító forrás náluk a testnek más részén van. Rendszeren két viasz-sárga folt van az állat hasán vagy a nyakpaizs hátsó szegletében, mely utóbbi régebben az állatok szemének is tartották. Két más ilyenmű folt rejlik a szárnyak alatt s ezeket csak akkor lehet látni, ha repülnek. A világító anyag olajos, magvas sárga tömeg, melyen át vonulnak a légeső

hálózatai. Maga az anyag külsőleg is hasonlít a foszforhoz.

«A NAGYMAMA.»

— november 22.

Csiky Gergelynek örökszép vigjátéka szólította ma a «Nemzeti Színház-ba a középiskolák ifjúságát. Zsufolásig megtöltötte az ifjúság a házat, mohó érdeklődéssel várván Prielle Kornéliának, a legkedvesebb nagymamának fellépését.

A függöny fölgördülte után *Kőrösi* László dr. tanár jelent meg és finoman bonczoló, tartalom-ban és alakban egyaránt magvas magyarázó előadást tartott, melynek foglatja a következő:

Három nagy úttörő emelkedik ki letünő századunk drámája terén: Kisfaludy Károly, a magyar vigjáték atyja, Szigligeti Ede, a valódi színi mű megteremtője, Csiky Gergely a századvégi társadalom mesteri rajzolója. Csiky élete és irodalmi tevékenysége két egész ellentétes irányt mutat. A pankotai születésű, örmény eredetű pap eleinte külföldi mesterek alapján kezdi munkásságát. Nyolcz éves korában írja első költeményét anyjához, majd mint nyolczadosztályos gimnazistának

A cucujo bogár.

az aradi önképzőkör kiadványai közt tizenkét verses műve jelenik meg. Papi pályája megfegyverezte irodalmi hajlamait. Nevezetes egyházi jogi munkásságot fejt ki, szentszéki védő lesz, ezen állása alaposan megismertette az élettel. 1875-ben jelenik meg első vigjátéka, a «Jóslat», melylyel elnyeri a Teleky-díj 100 aranyát. A fiatal temesvári pap ezzel a romantikusok irányát követi: Rákosi, Dóczy választékos izlésű iskolájának tagja. «János»-ával ismét megnyeri a Teleky-díjat, lefordítja Sophoklest és Plautust; majd a klasszikusoktól a spanyol vigjátékköltők felé hajlik, mely fordulásának bizonyosága az 1878-ban megjelent «Ellenállhatatlan», melylyel a Karácsi díj 400 aranyát vitte el. A sok pályabér és zajos külső siker azonban nem elégíti ki vágyait. Szakit papi pályájával, Budapesten telepszik le és a változást irányában mutatja «Proletárok» című színműve (1880), az első magyar társadalmi dráma. Ezután rendre követik egymást a «Czifra nyomorúság», «Bozóti Mártha», «Mukányi», «Buborékok» stb. Utolsó drámája, a «Két szerelem» csak halála után került színre.

Kisfaludy K. csak 12 évig szolgálta a drámaírási ügyét, Szigligeti 44 évig, mely nagy idő alatt 100-nál több színi művet hozott létre, Csiky is csupán 13 évig: elhunyt időnek előtte, legszebb férfikorában. Kisfaludy a régi jó vidéki nemes házakban kereste tárgyait, a 20-as évek társadalmából vette alakjait: a maradi nemest, a külföldieskedő mágnást, a furfangos, deákos prókátort, a szokimondó tisztartót, a mulató huszártisztet. Szigligeti már a pesti társadalom jellemző alakjait rajzolja, de az ő korában a társadalomnak még nem volt egységes természete. Csiky már a kialakult társadalomból merít, kezét az ország szívében tartja, bevonultatja a modern realizmust a színpadra. A francia mesterektől ellesli a technikai fogásokat és a hatás művészetét, a nélkül, hogy a legkisebb idegenszerűség ragadna rá. Csiky színművei valóban a modern erényeket és bűnöket tükrözik. Am realizmusa mindig tiszta és józan, nem enged a bünt diadalmaszkodni, elégtételt ad a sértett erkölcsnek.

A «Nagymama» már abból az időből származik, mikor Csiky a túlfeszített munkásság folytán már csak inkább jó szerepeket írt, mint jó darabokat. De ezen korbeli termékei közt határozottan a legjobb, méltó a «Proletárok», «Mukányi» és «Czifra nyomorúság» sikeréhez.

Csiky a «Nagymama»-val modern társadalmi vigjátékot írt; ám azért tiszta fajú vigjátéknak nem nevezhető, annyi torzképet rajzol, annyi bohóságot visz bele. A fiatalság léhaságával szembe állítja az öregség verőfényes bölcsességét, mely csak a kiengeszteléssel járó lelki felemelkedést ismeri. Sok csapás, szenvedés érte a nagymamát, de ő azért nem lett embergyűlölő, a jótevésben leli fel hivatását. A darab nőalakjai közül a nagymama után, legfinomabb vonásokkal Mártha van rajzolva. Csiky nagy hatással hozza Mártha lelkében összeütközésbe a szerel-

met és a nagymama iránt való hálát. A darab hatásának titka azonban nemcsak az eleven és ötletes fordulatokban keresendő, hanem a jellemek ügyes szembeállításában is. A cselekvény folyamatosságában egy pillanatra sines pangás, az érdekkeltés eszközeiben nincs hanyatlás. A darab indítása határozottan bohózszerű. Általában sok benne a túlzás, a torzítás, a ríktó vonásokkal való jellemzés. A nagymamának egész udvartartása van karrirozott alakokból. Mindazonáltal léhaságba sohasem téved a szerző. Csikynek szigorú bírálója, Rákosi Jenő is megadja azt, hogy éleze mindig korszerű, gondolatait reánk szabja. Valóban, színszerűségben Csiky senki felül nem múlta. A cselekvény fejlődésének merészségében, a bonyodalom tornyosításában páratlanul áll. Mikor már más kifogyott volna az eszközökből, neki még mindig van meglepő csattanója. Ebben Sardouhoz hasonlít.

Csiky pályáját tapsvihár, koszorúhullás, esengő arany jutalmazta, a közönség mindig színpadi eseményt várt új darabjaitól. A «Nagymama» utolsó szép sikere volt és állandóan műsoron maradt.

A «Nagymama» előadása régóta mintaszerűnek ismeretes. Prielle Kornélia alakítása halhatatlan báj árast magára a műre is. Mikor ez a szép öreg művésznő, kinek ezüstös haja közé mintegy nimbust von egy félszázad dicsőséges pályája és a múlt kegyeletos emléke, a színpadra kilépett, az ifjúság szünni nem akaró

CSIKY GERGELY. — Jankó János rajza.

tapssal fogadta. Csókolni való, aranyos nagymama ő, kedves, halk beszéde — módjában végtelen finomság és érzelmesség rejlik. Mellette Csillag Teréz (Mártha) tűnt ki leginkább. Szeretetre méltó pajkosságával mosolyt keltett, lelki harczával könyvekre indított. Zilahy kedvesen adta a könnyűvérű Ernő gróft. Pompás duót képeztek Vizvári (Tódorka) és Rákosi Szidi (Langó Szerafina) a 25 év óta jegyben járó pedagógus — pár, kik ügyszólván minden szavukkal kacagattak. Gyenes pattogó huszárezredese jeles alakítás. Sok tapsot aratott még Gabányi a kenetes beszédű, pedáns tábori lelkész szerepében.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Róma. Az emberi történelem legnagyobb jele- neteinek színhelyéről, emlékeinek legdúsabb tirtházáról jelent most meg egy szép magyar kötet. Hogy mi Róma, azt megérteni nem, azt csak érezni lehet. A ki valaha megállott a Forum épületomládekai, oszloptöredékei előtt, a ki szemlélt a Pantheonnak márványdíszeiből kifosztottan is csodálatos, hatalmas tömegét, a ki belépett az ősi istenek kupolája alá, nyári estve, midőn a hold besütött a magas bolt kerek nyílásán, s kiteríté homályos fénypalástját a kőkoz- kákon, melyeken valaha sarus lábak tapodtak, állat- áldozatot vivén a szép testű isteneknek, — a ki előtt ott megelevenült a múlt: az, csak az érezheti igazán Róma nagyságát. A ki látta a Colosseum rettentő terét, szédítően magas párkányait, s látta ezt egy esodálatos történeti illetés mámorában megnépesülni vadak és gladiatorok harezától, látta az ujjongó, érdeklődő, izgatott arczokat a megszámlálhatatlan pad- sorokon, s elgondolta, hogy itt a föld mélyén egy el- temetett ősvilág aluszsa történetelen örök álmát s a romok már egy másik ős világ maradványai, s az ószlopon megpillantá a restaurátó pápa nevét, s a távolból odáig hallá a modern Róma zsvajját, látá a Szent Péter kupoláját, mely maga is 400 esztendőt látott már: az, csak érezheti igazán Róma nagyságát. Nápoly szebb, Firenze barátságosabb, Velence esodá- latosabb, de Róma a legnagyobb szerű város nemcsak Itáliában, hanem a föld kerekességén. Földjében egy ősi berber-faj aluszsa örök siri álmát, fölöttük a klasszikus Róma romhalmaza pompázik, az ős bazi- likák fölött emelkednek a pápaság esaszárkoronázó templomai, s közöttük zúg az élet árja, tolong a királyi állam népe. — Itt érezni legjobban, hogy az emberiség életében titkos közösség van, hogy mi egy faj fainak érezzük magunkat s élünk Ádámtól az utolsó eszkimóig, ki még mohán tengetheti életét.

Erről a népről, ezekről az emlékekről kezd beszélni a Nagy Képes Világtörténet 43. füzeté, melyben már a III. kötet szövegét veszi az olvasó. A harmadik kötetet dr. Geréb József írta. Az egész munkát szer- keszti Marczali Henrik, egyet. tanár, a görögökről szóló kötet szerzője dr. Gyomlay Gyula akadémikus. Egy-egy kötet ára díszes félbörkötésben 8 frt; füze- tenként is kapható 30 kr-ával. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadónál (Révai Tesvé- rek, Irod. Int. Rt. Budapest, Üllői-út 18.) s minden hazai könyvkereskedés útján.

Olcso Könyvtár. Nincs a magyar gyűjteményes vállalatok közt egy sem, mely népszerűsége veteked- nek a Gyulai Pál szerkesztette Olcso Könyvtár-ral.

Ezek a kitünően megválogatott, csinos nyomású füzetek felölelik a világirodalom és hazai litteratura egész gazdag körét. Új számai ékesen tanuskodnak erről. Klasszikusaink közül Tompa Mihályt vezeti be a vállalat. költői munkásságának első híres gyűjtemé- nyével: Népregéivel (1133—35. sz.) és «Regéivel» (1139—41. sz.), melyek tudvalevőleg megindították a negyvenes évek nép- nemzeti irodalmának fényes korszakát. Vörösmarty, a kinek kisebb eposzait adja közre a vállalat, most a gyönyörű Cserhalom-mal szerepel (1138. sz.) Tinódy Sebestyén verses krónikája Budai Ali basa históriája (1130. sz.) költői érték szempontjából lantos krónikásunk legjobb munkája, melyhez Szilády Aron, a régi magyar költészet érde- mes bűvára írt magyarázó jegyzeteket. Egy igen ked- ves népszimű, Bereczik Árpád Postás Klári-ja tölt be egy (1136—37.) kettős füzetet, míg a modern német drámairodalmat Sudermann Keresztelő János-a kép- viseli (1144—46. sz.) Várad Antal jeles fordításában. Sophokles örökszép tragédiájának, a Trachisi nők- nek (1131—32. sz.) fordítását Csiky Gergely avatott tollá- ból kapjuk. Berzeviczy Albert, a Szabad Lyceumban előadott népszerű értekezéseit adja közre a Parla- mentekről című füzet (1142—43. sz.), míg Werthei- mer Ede Az 1811/12-iki magyar országgyűlést tár- gyalja (1126—29. sz.), a nemzeti törekvések ez első nevezetes küzdőterét. Az Olcso Könyvtár egyes száma 10 kr. és méltán megérdemli azt a népszerűséget, melyben innár negyedszázadja, hogy része van.

A Verne munkáinak gyűjteményes kiadásában, melyet a Franklin-Társulat az eredeti francia illusztrációkkal díszítve bocsát közre, megjelentek a 142—48-ig terjedő füzetek. Első részét közlik ezek egy híres regényének, a Sándor Mátyás-nak, mely minket már azért is közelről érdekel, mert tárgya magyar földről való. Fantasztikus, mint minden Verne-regény, érdekes, mint kevés az ő kitünő művei- nek gazdag sorozatában. Fordítása Huszár Imrétől való, a ki Vernét oly szeretettel és hivatottsággal tolmácsolja nyelvünkön. Egy-egy füzet ára 20 kr. Az egyes munkák egyenkint is kaphatók a kiadónál (IV., Egyetem-utca 4.) vagy minden hazai könyv- kereskedésben.

VEGYESEK.

A kis kivándorló. (Képünkhez.) Hajfödélzetén, mindenféle úticsomagok között áll egy kis paraszt- leányka. Szülei talán esomagok elhelyezésével vagy búcsúzással foglalkoznak, őt ott hagyták őrizni a holmit. Egyik karján nagy esomag ruhanemű, másik kezében esernyő, mely nagyobb nálánál s az egész képek vidámságot kölcsönöz. Hogy jobb kedve legyen a várakozáshoz, egy nagy narancsot is kapott, melyet szorongva fog ujjai közé, de nem harap bele. Nem mintha megtiltották volna. Az édes élvezetnél sokkal gyönyörűségesebb látvány foglalja el; a esomagok felhordozása az óriási hajóra, a különös alakú matró- zok, a roppant vastag rudak és kötelek tömege, kis szíve még nem érzi, hogy hazáját hagyja el, nem ret- ten vissza a nagy út fáradsalmaitól, melyeket nem ismer, hanem csak bámul és néz maga körül.

E kitünő és megragadó kép szerzője Bruck Lajos. A búrok barátja. Müller József ober-hollabrunni (Alsó-Ausztria) 15 éves gimnázistának szörnyen meg- esett a szíve az angolok ellen küzdő búrok sorsán. Kalandos olvasmányoktól túlszigázott agygyal eltö- kelte tehát, hogy segítségére siet a vitéz afrikai

parasztnépnek. Ellátta magát pénzzel és egy szép nap búcsút mondott az apai háznak és a gimnázium rovatkos padjainak. Napok teltek és a szülék kétségbeesetten keresték az eltűnt fiú nyomát. A minap aztán elesítették a kalandos ifjút, ép abban a perczen, mikor Triesztben hajóra akart szállani, hogy Transvaalba vitorlázzon. Menten haza is expedáltak és így lőn, hogy a büroknak Müllner József úri nélkül kell a bőszi ángliusokat elagyabugyalniok. — Aztán, nehogy valamelyik magyar diák a német kolléga példáját kövesse!

Mit fogott egy gimnázista? Nem szekundát, hanem egy furesa állatot. A múlt héten Varnák Imre gimnáziumi tanuló rüglaplappal játszadozott a budai Városmajorban s egyszerre észrevette, hogy valami nagyon különös teremtes röpült föl előle a fára. Csaknem félméter hosszú, kutyafejű barna állat, a minnek két szárnya van. Az ügyetlen állatot megfogta s hazavitte, de másnapra kimúlt. Elvitte a szárnyas kutyát Lendl Adolf professzorhoz, a ki legnagyobb meglepetésére egy olyan állatra ismert benne, a mely csak a kelet-indiai szigeteken él: a denevérek fajához tartozó repülő kutyára. Hogyan került ide, nem tudja megfejtteni.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Erzsébet napja. Eddig annak a csodájó királyi hölgynek szentelte az egyház e napot, kit hazánk adott a németeknek: Magyarországi Szent Erzsébetnek. Tavalytól fogva egy másik szentje is van e napnak — kit nem az egyház, de a maga jószágban és szenvedésben dús élete avatott szentté — kit német föld adott nekünk, mintegy hála-cserébe II. Endre magasztos leányáért. Minnek idéznők föl itten nemes életének szépségét, jótéteményét és tanúságát? Mindez bele van véve minden magyar lelkébe. Anyai szeretettel szeretett ő minket, magyarokat. Velünk volt a szíve a ránk nézve legszomorúbb időkben is. Hogy ime itt állunk, erős nemzeti mivoltunkban, annak egyik nagy oka, hogy ez az áldott szív velünk együtt érezett. És ezt a szívet döfte át egy őrzőgőnek tőre. O, bennünket is talált szívünk gyökeréig. És Erzsébet napján imádságképpen száll a mennyek felé egy nemzet sóhajtása: «Soha, soha nem felejtünk téged, Erzsébet királyné!»

A középiskolai ifjúság gyászünnepei közül álljanak itt a következők:

A *bajai* főgimnáziumban nagyszámú közönség előtt Madarász Flóris tanár tartott szép emlékbeszédet. — A *csurgói* főgimnázium szónoka Kalocsay Endre tanár volt. — A *dévai* főreáliskolában Schuber Mátyás tanár szeretetteljes vonásokkal esetelte néhai való királyné életét. Négy tanuló zenekiséret mellett gyászalt énekelt. — Az *egri* főreáliskolában Dr. Rózsa Géza tanár méltatta a megdicsőült királynét. — A *győri* főgimnázium ifjúsága gyászmisét hallgatott a benzések templomában. A gyászbeszédet Ruzicska Aurél tanár mondotta. — A *hódmezővásárhelyi* főgimnáziumban Dr. Imre Lajos tanár tartott emelkedett emlékbeszédet. Rácz Sándor önképzőköri elnök ódát írt ez alkalomra. — A *losonci* főgimnázium gyászünnepe a városházának dísztermében folyt le. Gresits Miksa igazgató tartotta a gyászbeszédet; Havas Jenő (zongora) és Szabó Ferencz (szavalt) VIII. o. tanulók Koroda-Vavrincez «Zúgnak-búgnak a harangok» melodramáját adták elő. — A *nagybányai* és *nagykanizsai* főgimnáziumokban Németh József tanár,

illetve Dr. Pachinger Alajos igazgató, meg Eczetes József VIII. oszt. tan. voltak az ünnepi szónokok. — A *nagyszombati* főgimnáziumban Lőrincz Gyula dr. tanár beszélt, Desseffy Aladár és Jankó József VIII. o. tanulók alkalmi melodramát adták elő. — A *nagy-szebeni* főgimnáziumban Erdélyszky Mihály tanár emlékezett meg lendületes beszédben dicsőült Nagyasszonyunkról. Az ének- és zenekar Dománffy Péter zenetanárnak szobránál-szebb szerzeményeit adta elő. — A *nagyvárad*i főgimnáziumban Kis Kolos tanár mondott emelkedett alkalmi beszédet. — Fényesen ünnepelte meg a *pécsi* állami főreáliskola a városi tornacsarnokban boldogult királynéknak szent emlékét. A terem gyászba borítva és babérfakkal fölékesítve, mély bánatos hangulatot terjesztett. Emelte az ünnep fényét a város előkelőségének megjelenése, élén a főispánnal és polgármesterrel. 1/2 11 órakor egyszerre felhangzott az emelvényen Eckhardt Antal intézeti énektanárnak ez alkalomra szerzett gyászadala, előadva az intézet dalkörétől. Az ének elhangzásával Gallovich János tanár lépett az emelvényre és hatáson beszédben méltatta a Nagyasszony emlékét. Az énekkar katonazenekisérettel elénekelt Haydn egyik dalát. Végül az énekkar előadta Czigliányi Béla pécsi kir. ítélőtáblai bírónak ez alkalomra szerzett «Genf» című költeményét katonazenekisérettel, zenésítve Eckhardt Antaltól. — A *soproni* főreáliskolában Vendl Aladár tartotta a gyászoló beszédet. — *Erzsébet-ünnepek Szegeden.* A városi főgimnázium gyászünnepeyén Hochstrasser Miklós, az állami főgimnáziumén Kende Ferencz, az állami főreáliskolában Simits Ferencz, a felső kereskedelmi iskolában pedig Nagy Lajos tartott emlékbeszédet. Az emlékünnepeyeken a szónoklatokon kívül alkalmi költemények elszavalásával és gyászadatok eléneklésével adózott a gyászoló fiatalság a Nagyasszony megdicsőült emlékének. — Nagyszabású volt a *szekesfehérvári* főgimnázium gyászünnepe, mely szebbnél-szebb alkalmi ének- és zeneszámokat és alkalmi szavakat egy-sített. Török Konstant tanár emlékezett meg boldogult királyasszonyunkról. Heine «Kevlári búcsú»-ját melodráma köntösében adták elő Kárf József és Dubowszky Elemér (zongorán) diákok; a benne előforduló búcsúok énekét Kapossy Endre tanár adta elő. — A *temesvári* főreáliskolában megható beszédet mondott Perényi Adolf tanár. — A *trenszéni* főgimnázium ünnepét Dr. Pécsi Ödön tanár nyitotta meg beszédével, Póka Kálmán és Szadeczky Boldizsár VIII. o. t. Erzsébet királyné életéről. Badik Béla VII. o. t. «Erzsébet királyné tragédiája» czímen tartottak felolvasásokat. — Az *újvidéki* főgimnázium szónoka Varga Mátyás hittanár volt; Parhetich Vince tanár «Egynéhány szép vonás Erzsébet királyné életéből» cz. felolvasást tartott. — A *zalaegerszegi* főgimnáziumban az ünnepi gyászbeszédet Fülöp Imre tanár mondotta. Jelen volt a város egész intelligenciája, élén Jankovich László gróf főispánnal. — A *zilahi* főgimnáziumban Bokody György VIII. o. t. tartotta az emlékbeszédet.

Erdekes végignézni a szavaltatok során. Annak idején az iszonyú csapás megszólaltatta minden valamire való pcétánkat és a nemzeti fájdalomból egész irodalom sarjadzott. Ime, azok a szép és értékes költemények, melyeket a gyásznapon szeretszójel szavaltgattak az ifjak: «A kapuczinusok templomában» *Ábrányi* Emiltől, «A gödöllői erdő», «A királyné álma», «Meghalt a királyné» *Pósa* Lajostól, «Volt egyszer egy királyné» *Szabolcska* Mihálytól, «Erzsébet» *Jakab* Ödöntől, «Éji látogatás» *Radó* Antaltól,

«Glóriás asszonyunk» *Makai* Emiltől, «Erzsébet» *Sajó* Sándortól, «Cypruslombok Nagyasszonyunk ravatalára» *Lampérth* Gézáttól, «Erzsébet királyné» *Kun* Bélától.

Péterfy Jenő emlékezete. A Horvátországban eltemetett Péterfy Jenő kiváló esztétikusnak emlékeztére kegyeletes ünnepet rendezett a múlt héten a budapesti VIII. ker. főreáliskola, a melynek a tragikus véget ért tudós a tanára volt. Az ünnepen, a mely az intézet dísztermében folyt le, a tanári karon és az ifjúságon kívül a magyar tudós és írói világ több kitünősége is megjelent, a többi közt: *Gyulai* Pál, *Goldziher* Ignác dr., *Bartók* Lajos, *Endrődi* Sándor. Testületileg jelentek meg a VIII. ker. reáliskolát végzett műegyetemi hallgatók. *Felsmann* József igazgató néhány szóval megnyitván az ünnepet, az iskolai énekkar gyászalt énekelt. Azután *Chovanecsk* István dr. felolvasta az elhunyt tudós életét és irodalmi működését méltató emlékbeszédet, melyet *Pathy* Károly tanár írt. Az ünnep az igazgató zárószavai után a «Szálljon fennen e bús ének», gyászadallal ért véget.

Mathematikai önképzőkör alakult a budapesti IV. kerületi főreáliskolában. Első rendes ülés f. hó 10-ikén tartotta meg. Krumpschink Kálmán VIII. o. t. a «négyzetek területei»-ről tartott tanulságos előadást.

Ifjúsági mentőgyakorlat. E hó 19-én az V. ker. áll. főreáliskolában mutatták be az V. ker. reáliskola VII. osztályának és a VII. ker. gimnázium VII. és VIII. osztályának közegészségtani tanulói az első segélynyújtást dr. Kovács főorvos vezetés alatt. Az ünnepély 12 órakor kezdődött. A jelenlévők közt megemlíendők: Gróf Andrássy Aladár, a mentőegyesület elnöke, Dr. Kresz Géza igazgató, továbbá a mentő-kongresszus résztvevői, köztük igen sok vidéki orvos és katonarvos.

Az ünnepély tervezete a következő volt: Föltevésül szolgál, hogy egy tornaterem beomlott és maga alá temetett mintegy 50 tanuló. A mentőket a balesetről értesítik, mire megjelenik a helyszínen a mentők csapata, de mivel ezek kevesen vannak, segítségül siet a közelben levő két iskola háború esetre kitanított csapata. A diákok a betegetek bekötözik és elszállítják. A gyakorlat igen jól sikerült és a tanulók a mentés munkáját a legnagyobb gyorsasággal és szabattossággal végezték, és Andrássy grófnak, valamint a jelenlévő szakembereknek legnagyobb meglegedését vívták ki. Dr. Kovács Aladár vezető-orvos, ki a nővendékeket betanította, hála-s tanítványaitól emlékül csinos eszkort kapott, szép beszédben köszönte meg ezen figyelmet és buzdította a tanulókat, hogy ha az életben szükség lenne rájuk, ép oly jól és lelkiismeretesen állják meg helyüket, mint most.

Tanulók football-mérkőzése. A VII. ker. állami főgimnázium hatodik osztálya és az I. ker. állami főreáliskola hatodik osztálya közt érdekes football-mérkőzés volt. A játék a realisták győzelmével végződött, kik hatszor rúgták a labdát az ellenfél kapujába, míg ezek egy goalt sem csináltak. A millenniumi pályán különben a tanulók nap-nap után gyakorolják a testet erősítő football-játékot.

Ifjúsági előadás vidéken. *Győrben* nov. 18-ikán ifjúsági előadásul Berezik Árpád vígjátéka, «Himfy dalai» került színre. Nagy hatást keltezték szép játékkal Klenovits György (Kisfaludy Sándor), Hetényi Elemér (Szalóky P.), Tomcsányi Russi (Bay Annuska), Békés Gyula (Agh F.). — A jövő szombatban a leányiskolák részére a «Proletárok»-at fogják adni.

Önképzőköri tarlózás. A *kolozsvári* unitárius főgimnázium önképzőköre élénk működést fejt ki. Október 28-ikán Kiss András VIII. oszt. tan. a «Falu rossza» népszínműről olvasott föl. A november 4-iki versenyszavalsánál Kovács Kálmán VIII. o. t. győzött. Váradi Antal «Az úr itél» cz. költeményének előadásával. A kör közlönyéből, a «Remény»-ből két szám jelent meg eddigelé. — A *brassói* kath. főgimnázium önképzőkörében legutóbb elfogadták Héjja Gyulának a papir keletkezéséről és hasznáról és Bálint Bélának Széchenyiről szóló dolgozatát. — *Nagyvárad*i kath. főgimnázium, november 11. Szentély Károly VII. o. t. «A csillagok az emberi szellem haladásában» cz. ismertetést tartott; a programban szerepelt még Aesopus meséi II. könyvének verses fordítása. — *Bajai* főgimnázium, november 12. Székely A. VII. o. t. egy jellemképet olvasott föl, mely a kaszárnyai életben játszik. A bírálók elfogadták Gergely Lajosnak Zrinyi Miklósról, a költőről szóló fejtegetését. Elhatározta a kör, hogy nagy lantos-költőnk, Tóth Kálmán emlékére ezentúl minden évben nyilvános ünnepélyt rendez. — *Budapesti* VIII. ker. főgimnázium, november 4. A bírálók elfogadták Solymos Eleknek Shakspeare életét tárgyaló tanulmányát és Spitz N.-nek «A Zagya partján» című novelláját, továbbá két költeményt. — A *budapesti* VII. ker. főgimn. önképzőkör okt. 8-án tartotta megnyitó ülését; ezen elfogadták a «Napsugár» cz. költeményt Bárdos A. VIII. oszt. tanulótól és Karafiát Jenőtől a «Borostyánkő» cz. költői elbeszélést. Hoffmann Ottó VI. o. t. érzéssel játszotta Wieniawszkynak egy hegedűversenyét. A második ülésen Kelemen S. VIII. o. t. csillagászati szabad előadást tartott, Cserna és Landesman VIII. o. tanulók pedig Labitzky: «Traum der Sennerrin» kettősét hegedűlték nagy tetszés mellett. Életrivaló gondolat, az ülések menetét zeneszámokkal fűszerezni. — Az *ungvári* főgimnázium «Dayka-kör»-e a következő pályatételeket tűzte ki: 1. A magyar lyra történeti fejlődése Balassi Bálinttól Petőfig. 2. Tompa hazafias allegóriái. 3. Szent István jellemének fensége. 4. A szabadságszeretet Petőfi költszetében. 5. Eötvös «Falu jegyzője» cz. regényének jellemei. 6. Magyarország viszonya a szomszéd államokhoz Nagy Lajos haláláig. 7. Ungvár és vidéke. (Leírás levél alakban.) 8. A keresztény vallás befolyása a művészetek fejlődésére hazánkban. 9. Arany költői nyelvének főbb saját-ságai. 10. Az erő és anyag mennyisége a természetben állandó. 11. Az évközben legjobban sikerült szabad előadás. 12. Az évközben előadott legsikerültebb szónoki beszéd. 13. Műfordítások latin, német, görög és francia nyelvből. 14. «Jókor szokjál a gondolat-hoz:» a társadalomban született ember nem önmagáé. (Elmélekő fejtegetés párbeszéd formában.) — A beadás határideje 1900 május 1.; a legjobb pályaművek részben pénz-, részben könyvjutalmat nyernek.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Császár József.

Számantani kérdés:

76 lat ezüsttel 20 lat rezet elegyítünk. Ha ezen elegyből 20 latot elveszünk, s az elvett elegyet ismét 20 lat rézzel pótoljuk, s ha ezen műveletet 24-szer ismétéljük, az utolsó művelet után mennyi ezüst lesz még az elegyben?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon állami ménessel bíró pusztának Komárom megyében, a hol keleti jellegű (arab) telivér- és félvér-lovakat tenyésztenek s e czélből egyenesen Arábiából hoztatnak lovakat? A ménésbirtokon tenyésztnek bérni szarvasmarhát tenyészállatok nevelése czéljából, gyapjútermelő (merinoi) és hústermelő (angol) juhokat?

Történelmi kérdés:

Mi volt a neve azon friauli ősrégi főnemesi családból származó grófnak, a ki az osztrák hadseregben végig harczolta az 1793—94-iki flandriai és 1796-iki olasz hadjáratokat? Mint vezérőrnagy részt vett az 1809-iki olasz hadjáratban; itt altábornaggyá lépett elő s Magyarországra küldetett, hol az insurgensek komáromi visszavonulását fedezte; 1813-ban győzelmesen harczolt Drezdánál és Kulmnál; táborsernagy lett s a lipcei ütközetben az egyik osztrák hadtestet vezette; meghalt Bécsben, 1822 jul. 23-án.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve a pozsgafélék rendjébe tartozó azon növénynek, a melynek levele szőrös, gyökleveli tömött lombroszát alkotnak; virágai rózsaszínűek, biborpiros csikokkal. Falakon és háztetőkön terem, de ültetik is?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. december 3.

A 7. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése: Számtani kérdés: 115 és 16 vagy 38 és 13. Földrajzi kérdés: Bálványosvár. Történelmi kérdés: Dszingisz khán (a nagyon hatalmas khán). Képrejtvény: Az embereket csak akkor tartjuk értelmeseeknek, ha egy nézetben vannak velünk.

Helyesen fejtették meg: Szimneyi Merse Zsigmond, Krumpschink Kálmán, Wessely Imre, Batori Oszkár, Kovács Sebestény László, Singer Gyula, Békey Ödön, Majorovits Lajos, Balassa László, Kéler Tibor, Zomody József, Székér Gábor, Vágó Károly, Ascher Kálmán, Keresztessy Zsiga, Katz Bernát, Laufer Rezső és Ödön, Seefranz Géza, Wohl Béla, Bierbauer János, Dragovics István, Vadass Zoltán, Spitzer Jakab, Molnár Aladár, Klein Géza, Freyler József, Géczy Géza, Perbay Alajos, Ember István, Lamberger István, Póka Gyula, Techet Károly, Schwarz Béla és S., Pichler Sándor, Litsch Zoltán, Grosz Gyula, Hajós Rezső, Akay Elemér, Erdei Vilmos, Bartsch Sándor, Puskás Levente, ifj. Kukaczky Sándor, Gyapai József, Puskás Jenő, Andrassy Tibor, Salezmann Salamon, Osztróvszky József és Antal, Sebők

Dezső, Steiner Vilmos, Angyal Gyula, Farkas Lajos, Szabó Ferencz, Links Margit, Reichrath József, Klekner Rezső, Borosnyay Oszkár, Névedi Botka Andor, Kekés Kálmán, Grünbaum Lajos, Grünfeld Samu, ifj. Lszák Gyula, Dada András, Szécskay Dezső, Acs Nagy István, Istvánffy József, Jakabb Gyula, Schwitzer Zoltán, Soós Ignác, Szeremley Császár Loránd, Engländer Fülöp, Puskás Endre, Fuchs Dénes és István, Bohm István, Csandary Gyula, Podhradszky Kálmán, Bogdán Ernő, Barla Sz. József, Makoldy Győző, Ráday Zoltán, Rubner György, Singer Gyula, Marcsék Sándor, Havas Pál és Bandi, Beliczay Zoltán, Paczauer Ervin, Teesz Lajos, Kovács Gyárfás, Török László, Endre Antal, Lőrincz Ferencz és Dezső, Pick Béla, Bohdaneczky Imre, Végh József, Balassy Miklós, Faragó Sándor, Bleier Imre, Gadits Béla, Jung Sándor, Weisz Hugó.

A jutalmul kitűzött könyvet, Vachottné «Szünórak» című művét Links Margit előzetünk nyerte meg Körnöczbányán.

SZERKESZTŐI TELEFON.

M. Győző. 1. Tudósító onnét már van. 2. A megfejtések a szerkesztőséghez intézendők. 3. A beküldött rejtvényeket átadjuk a rovatvezetőnek. — K. Gy. Minek e búsongás? A «T. L.» múlt számában is van hír működésükről, s így a külvilág mégis hall önökről. — T. A. «Egy álmom». Ezt a verset maga bizonyosan álmában írta. Csak öntudatlan állapotban lehet ilyesmit összeírni, hogy:

Egykor nagyon boldog valék:
Volt egy hordón ökölnyi lék,
Ezen bőven csurgott a bor,
Hozzá fogtam tehát jókor,
S bizva, hogy tán csak meg nem árt,
Szörpöltem az édes nektárt.
De egyszer csak recsen-roppan
S ím a gazda is betoppán.
Gallérom, hogy meg nem fogta
Most frissiben, nos, ki tudja?
Senki?! 'sz ki is tudhatja azt?
— Mert ébredtem ágyam alatt.

A gazdának gallér-fogó markára inkább e versével szolgált rá, mint kortyondiságával. — Hornyák Géza, Gyöngyös. Az a diák, ki gyalog akar elmenni a párisi világiállásra. Erdei Károly, a debreczeni ev. ref. kolégium tanulója. E nyáron gyalog járta meg az utat a kálvinista Róma és az igazi Róma között. — Faragó Sándor, Nagykőrös. 1. «Komédiás Palkó» a negyeddéval végződik, Verne regénye sokkal tovább tart. 2. Palóczy, Sasváry, Theisz és Tiprav francia nyelv-tanai. (Megrendelhetők szerkesztőségünk útján.) — Spectator. Debreczen. Berkes Imre «Szalmaviskók» című kötete év végével jelenik meg. Gyűjtő-ívért forduljon a szerzőhöz. Hat gyűjtött példány után tisztelet-példányban részesül. — F. J. Szarvas. A «Téli este» hangja szívhez szóló, költői: az utolsó két sor azonban erősen megzavarja a harmóniát. — Beliczay Zoltán. Selmezbánya. Tessék Somogyi Nándor úrhoz, a párisi társas-utazásokat rendező vállalat igazgatójához fordulni kérdésével. (Erzsébet-körút 48.)

Lapunk kiadóhivatalában kapható:

Arany János Toldijának fejtegetése.

Összeállította

Dr. RUPP KORNÉL, főgymn. tanár.

Ára 30 krajczár.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMTATVA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

KÜLÖNÖS VÉGRENDELET.

Verne Gyula regénye. 10

Egyedül jogosított magyar fordítás.

— Készülődni kellene, fiam! — mondá az anya.
— Van rá elég időm!
— No no, ... vigyázz, hogy el ne késsél!
— Miért törném magamat ebben a hóbertos kalandban? ...
— Fiam, csak nem gondolsz arra, hogy elszalaszod e jó alkalmat?
— Mely dűsgazdaggá tesz, nemde?
— Természetesen — viszonzá az anya, ki már arról álmodozott, hogy a fia többszörös milliomos. Ó, az édes anyák mind egyformák! — Fogj hozzá a készülődéshez!
— Majd holnap ... vagy holnap után! ... Van rá még elég időm!
— Mit akarsz magaddal vinni?
— Ecseteimet, festék-dobozomat, és a bornyomat, mint a katonák.
— Hátha Amerika határára találnak küldeni?
— Mit bánom én, akár a világ végére is!
Ezt az embert ugyancsak nem izgatta a hatvanmillió örökség.

Lissynek volt elég ideje készülődni, reá csak Max Réal elutazása után tíz nappal kerül majd a sor. Jovita panaszkodott is e miatt. Nagyon türelmetlen volt.

— Milyen baj az, kedves Lissym, hogy te az ötödik helyre jutottál!
— Nyugtasd meg gyöngö szivecskédet, Jovita, sem baj, sem szerencse!

— Kérlek, ne beszélj így! ... Még megfordul a szerencse, ha te olyan közönyös vagy.
— Hallgass ide, Jovita, hiszed te komolyan —
— Hogy te leszel a győztes?
— Azt.

— Nemcsak hiszem, hanem biztosan tudom, a minthogy azt is tudom biztosan, hogy mind a harminczkét fogam ép még.

Lissy jóízűen nevetett, Jovita pedig megbotránkozott. A Titbury pár aggódva «drukkolt»,

hogy vajjon hány ezer dollár tétet kell majd fizetniük, ha a sors nem lesz kedvező, s olyan országokba küldik, a hol a játék törvényei szerint bele kell majd nyulniok a zsebökbe.

Végre emlékezzünk meg Crabberól is.

A tömérdek ember csak evett, ivott és aludt. Naponta az ebéd végéig hatszor eléje állították, s ő addig nem kelt felt az asztal mellől, míg az utolsó falásig el nem fogyasztotta. Hogy mi vár reá a jövőben: az őt nem bántotta. Elvégre még a világ végén is talál kocsmát, a kocsmában pénzért adnak enni és inni, Crabbenak pedig enni és inni kellett mindennap hatszor. Milner úr, az idomító, annak a jelentőségéről sem feledkezett meg, hogy Crabbera nézve milyen nagy reklám, hogy ő is közte van a «hat»-nak.

Chicago minden lakója izgatottan várta április 30-dikát, mert ezen a napon kellett a nagy játéknak megkezdődnie. És ime a könnyelmű Max Réal kapta magát, s 29-dikén felült a vasutra, s kiment a környékbeli falvak egyikébe, hogy vizlatokat készítsen.

Édes anyja nagyon izgatott volt, félt, hogy fia 30-dikán nem lesz jelen az Auditorium színpadján, s akkor aztán vége a fényes reménységnek, az anyai szív álmodta szép álmoknak.

Valóban ápril. 30-án senki sem tudta, hogy Max Réal Chicagóban van-e, vagy még falun festegtet.

Az Auditorium megtelt kíváncsiak ezerével; Thornbrock és Higginbotham B. György az Excentric-Club tagjaival pontosan megjelent, s midőn delet harangoztak, a közjegyző megrázta a koczka-dobozt, s kidobta a két koczkát ...

— Négy—négy!

— Nyolez — mondá rá Higginbotham B. György.

E szám a térképen Kansas-t jelentette.

VII. FEJEZET.

A ki először kél útra.

Másnap a chicagói nagy pályaudvaron rengeteg nép hullámozott. Valami rendkívüli dolognak kellett történnie ... avagy az az egyszerű turista-